

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

Проект BG16M1OP002-1.017-0001-C01: „ПУРБ 2022-2027“

Бенефициент: Дирекция „Управление на водите“ към Министерство на околната среда и водите в партньорство с Басейновите дирекции за управление на водите

НАЦИОНАЛНА ДИСКУСИОННА СРЕЩА ПО ДОКЛАДИТЕ ЗА МЕЖДИНЕН ПРЕГЛЕД НА ЗНАЧИМИТЕ ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ВОДИТЕ ЗА ЧЕТИРИТЕ РАЙОНА ЗА БАСЕЙНОВО УПРАВЛЕНИЕ В РЪЪЛГАРИЯ

Фокус: Урбанизация - проблемите и възможните решения, свързани с въздействието върху водите от населените места и селищните образувания

04 април 2022 г., гр. София

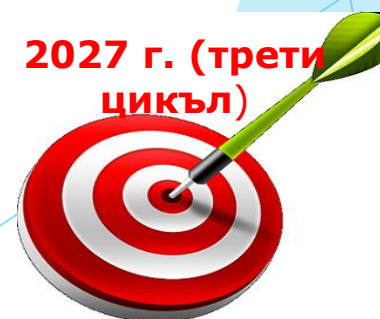

Основни принципи при управлението на водите

- **Рамкова директива за водите (РДВ) 2000/60/ЕС** - основен законодателен инструмент на ЕС в областта на политиката за управление на водите, транспонирана в **Закона за водите**
- Управление на водите на басейнов принцип, въз основа на **водни тела**, които са основна единица за управление
- **Плановете за управление на речните басейни (ПУРБ)** - основен инструмент за прилагане на РДВ и постигане на екологичните цели
- **Активно участие** на всички заинтересовани страни при прилагането на РДВ

Основна цел на РДВ:

 постигане добро състояние на повърхностните и подземните води

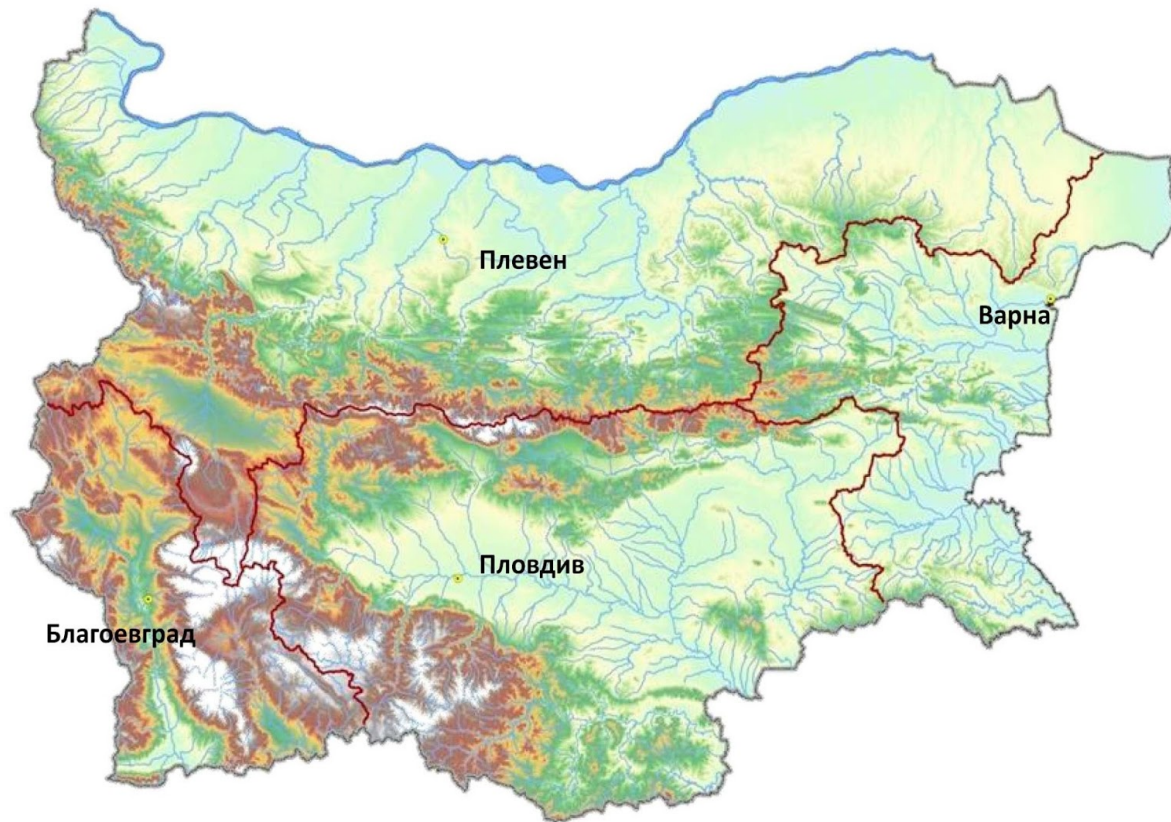

Райони за басейново управление

За постигане на целите, заложи в Рамковата директива за водите, в страната са въведени райони за басейново управление. Територията на Република България е разделена на четири района за басейново управление на водите, изградени на принципа на речния басейн:

- **Дунавски район** с център Плевен - обхващащ водосборните области на реките в българската територия на басейна на р. Дунав: Искър, Ерма, Нишава, Огоста и реките западно от р. Огоста, Вит, Осъм, Янтра, Русенски Лом и Дунавски Добруджански реки и водите на река Дунав;
- **Черноморски район** с център Варна - обхващащ водосборните области на реките, вливащи се в Черно море от северната до южната граница, включително вътрешните морски води и териториалното море;
- **Източноромански район** с център Пловдив - за водосборните области на реките Тунджа, Марица, Арда, Бяла река;
- **Западнобеломорски район** с център Благоевград - за водосборните области на реките Места, Струма и Доспат

Цел на Междинния преглед на значимите проблеми при управлението на водите

➤ **Информиране** на заинтересованите страни и широката общественост за основните проблеми при управлението на водите на най-ранен етап

➤ **Предоставяне на възможност за коментари и предложения** относно същността на идентифицираните проблеми и възможностите за бъдещи действия по преодоляването им, при отчитане на различните интереси и потребностите на заинтересованите страни

➤ Обективно и обосновано **актуализиране на екологичните цели и Програмите от мерки** в ПУРБ

Как урбанизацията оказва въздействие върху количеството и качеството на водите

- Урбанизацията е процес характеризиращ се с изместване на населението към градовете, динамика в броя на населението, развитие на инфраструктурата, транспорта и др.
- По данни на НСИ към 2020 г. около 73 % от населението в страната живее в градовете
- Основните антропогенни дейности, свързани с урбанизацията водят до:
 - увеличен дял на водовземането за питейно – битово водоснабдяване;
 - увеличаване на количествата зауствани отпадъчни води в повърхностни води и заустване на отпадъчни води от площадки за депониране на отпадъци;
 - повишен повърхностен отток в градските зони;
 - увеличен дял на повърхностите, които не позволяват проникване на вода в почвата (като покриви, пътища, паркинги);
 - изменения на речни легла (диги, корекции/изправяне) от дейности, свързани със защита от наводнения.

Идентифицирани значими проблеми при управлението на водите в районите за басейново управление, свързани с урбанизацията

- Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи (азот и фосфор)
- Химично замърсяване на повърхностните води
- Натиск от водоземане и физически модификации
- Натиск върху количеството и качеството на подземните води
- Изменение на климата (наводнения и засушаване)
- Недостиг на вода

Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи (азот и фосфор) от отпадъчни води от населени места и производствени обекти

Движещи сили: урбанизация, промишленост

Източници на натиск:

- заустване на частично пречистени или непречистени отпадъчни води от населени места и селищни образувания и от промишлени предприятия;
- незакрити стари общински сметища, които не са рекултивирани и не отговарят на екологичните изисквания;
- отглеждане на аквакултури в рибарници и садкови стопанства

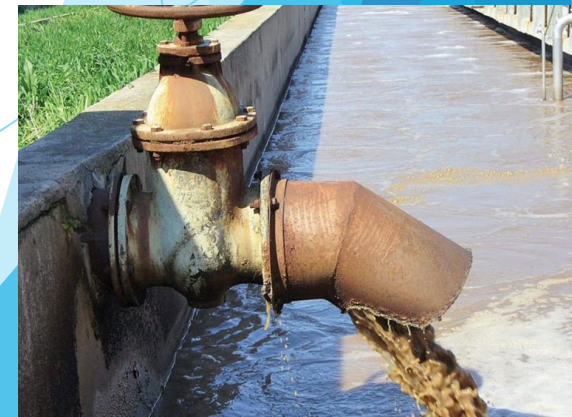
Защо това е значим проблем?

засилени процеси на еутрофикация вследствие на повишените концентрации на органични и биогенни вещества

- ➔ заплахата за водните екосистеми, загуба на биоразнообразие
 - **негативно въздействие върху екологичното състояние**

Как се управляват тези проблеми?

- подобряване на инфраструктурата за събиране и пречистване на отпадъчни води;
- прилагане на нови технологии, позволяващи по-ефективно пречистване;
- използване на естествени технологии за пречистване
- регулиране на дейностите чрез разрешителен режим и засилване на контрола

Замърсяване с органични вещества и биогенни елементи от отпадъчни води от населени места и производствени обекти (2)

ДЕЙСТВАЩИ ПРЕЧИСТВАТЕЛНИ СТАНЦИИ ЗА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ (ПСОВ) ПО РАЙОНИ ЗА БАСЕЙНОВО УПРАВЛЕНИЕ НА ВОДИТЕ*

	Дунавски РБУ		Черноморски РБУ		Източнобеломорски РБУ		Западнобеломорски РБУ	
	2014	2018	2014	2018	2014	2018	2014	2018
Брой агломерации над 2000 е.ж.	129	123	59	53	126	119	36	37
Изградени ПСОВ за агломерации над 2000 е.ж.	43	43	29	31	29	31	7	7
с вторично пречистване	39	41	27	31	29	31	7	7
с допречистване след вторично пречистване (третично)	29	32	15	19	20	21	2	2

* По данни от докладите от 2016 г. и 2020 г. по чл. 15 от Директива 91/271/ЕИО

Дунавски район:

- Реконструирани 6 ПСОВ (в т.ч. Враца, Кубрат, Добрич, Тервел) – с изградено третично пречистване

Черноморски район:

- Изградена 1 ПСОВ над 10 000 е.ж. – на гр. Айтос
- Реконструирани 2 ПСОВ – Златни пясъци и Поморие - с изградено третично пречистване за отстраняване на азот и фосфор

Източнобеломорски район:

- Изградени 1 ПСОВ над 10 000 е.ж. – на гр. Асеновград и 1 бр. над 2000 е.ж. – на гр. Пирдоп
- Реконструирана 1 ПСОВ – Раднево и – с изградено третично пречистване

Западнобеломорски район:

– без промяна за периода

Замърсяването на Варненско езеро през 2019-2020 г. вследствие на аварийната ситуация свързана с нарушаване на колектора към ПСОВ Варна

Трайно влошено екологично състояние на езерото: нарушен кислороден режим и масово измиране на риба, влошено състояние на БЕК фитопланктон.

Проведен ежесмесечен мониторинг на ФХЕК в периода декември, 2019 - декември, 2021 в два пункта:

- Варненско езеро - източна част
- Нов канал Варненско езеро - Черно море

В 60 % от пробите е регистриран нарушен кислороден режим и повишено съдържание на фосфор, в 35 % - повишено съдържание на амониев/нитритен азот.

Въздействие върху прилежащата акватория на Варненски залив

Химично замърсяване на повърхностните води (приоритетни вещества и специфични замърсители)

Движещи сили: промишленост, урбанизация, селско стопанство

Източник на натиск:

- заустване на частично пречистени или непречистени битови и промишлени отпадъчни води;
- стари сметища и промишлени обекти;
- емисии на вредни вещества в атмосферата от бита и промишлеността и последващото им отлагане върху водните повърхности
- неправилната употреба и/или съхраняване на пестициди и препарати за растителна защита;

Как се управляват тези проблеми?

- регулиране на дейностите чрез разрешителен режим (напр. по-строги емисионни ограничения);
- засилване на контрола върху качеството на производствените отпадъчни води преди включването им в канализационните системи;
- планиране на мерки за ограничаване на дифузното замърсяване на водите чрез ограничаване на емисиите в атмосферата;
- засилване на контрола върху използването на препарати за растителна защита в близост до водни обекти.

Химично замърсяване на повърхностните води (2)

Как се управляват тези проблеми? (продължение)

- техническа и биологична рекултивация на депа за отпадъци

❑ **Дунавски РБУ:** извършена техническа рекултивация на 19 бр. общински депа, които не са в съответствие с екологичното законодателство; закрити и рекултивирани над 450 нерегламентирани сметища

❑ **Черноморски РБУ:** рекултивирани 12 общински депа за битови отпадъци; закрити и рекултивирани 43 нерегламентирани сметища.

❑ **Източнобеломорски РБУ:** извършена техническа рекултивация на 24 бр. общински депа, които не са в съответствие с екологичното законодателство, 4 от които с приключила биологична рекултивация.

❑ **Западнобеломорски РБУ:** 11 общини са стартирали проекти за закриване и рекултивация на общински депа, финансирани със средства от Оперативна програма „Околна среда“.

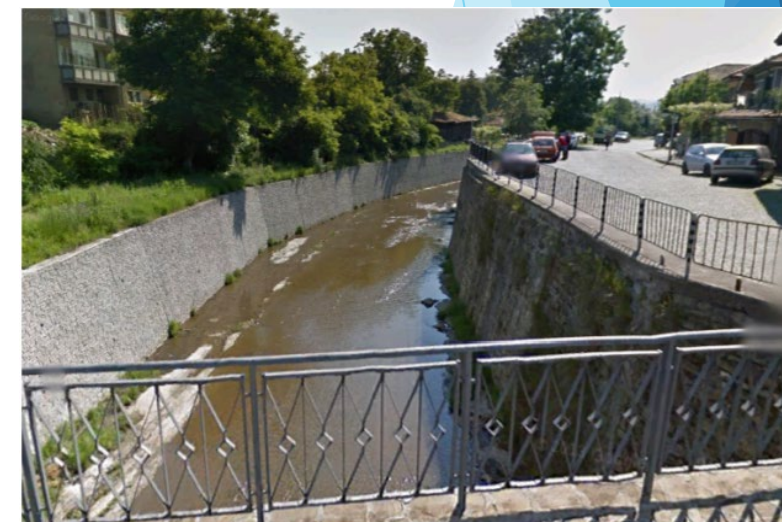

Натиск от водовземане и физически модификации

Движещи сили: урбанизация, промишленост, енергетика, селско стопанство, защита от наводнения, изменения на климата, корабоплаване

Източник на натиск:

- водовземане за битови нужди, промишлено водоснабдяване и напояване;
- изграждане на прагове, бентове и язовири;
- изграждане на съоръжения за защита от наводнения, корекции и изправяния на реки;
- модификации на речното легло при дейности по осигуряване на проводимост за защита от наводнения;

Натиск от водоземане и физически модификации (2)

Дунавски РБУ:

- 74 % от водните тела са обект на натиск от водоземане (издадени разрешителни в 189 бр. от общо 256 бр. повърхностни водни тела)
- 53 % - средни загуби на вода от обществените водопроводни мрежи;
- в 108 водни тела са издадени 528 бр. разрешителни за ползване на воден обект (изграждане на нови или реконструкция/модернизация на съществуващи системи и съоръжения)

Черноморски РБУ:

- общо действащи са 31 бр. разрешителни за водоземане (1 бр. от Черно море), което не предполага значително увеличение на натиска върху хидроложкия режим;
- 57,5 % - средни загуби на вода от обществените водопроводни мрежи;
- изградените корекции/защитни диги са 4,2% от цялата речна мрежа на ЧРБУ и 18,6 % от дължина на главните реки. От 188 броя водни тела в ЧРБУ (крайбрежните водни тела са изключени), изградените корекции и защитни диги засягат 57 броя от тях, което представлява 30,3 % от общия брой на водните тела.

Натиск от водоземане и физически модификации (3)

Източнобеломорски РБУ:

- засегнатите от водоземане повърхностните водни тела са общо 190 - 61% от всички водни тела: 30 за басейна на Арда, 34 за басейна на Тунджа, 126 за басейна на река Марица;
- съгласно ПУРБ 2016-2021 коригираните участъци са 345, с обща дължина от 1158,668 км -10,9% от общата дължина на реките в ИБРБУ, като изградените корекции и защитни диги засягат 120 ВТ или 38% от общия брой;
- от 2015 г. са издадени 57 броя разрешителни за поддържане проводимостта на речното легло.

Западнобеломорски РБУ:

- количеството на водоземане (без ВЕЦ) представлява 4.46% от средногодишните ресурси на повърхностни води, водоземането за производство на електроенергия от ВЕЦ представлява 90% от общия разрешен обем
- 59 % - средни загуби на вода от обществените водопроводни мрежи;
- в района са издадени 127 разрешителни за изграждане на системи и съоръжения или за реконструкция и модернизация на съществуващи системи и съоръжения, и свързаните с тях дейности в 62 повърхностни ВТ

Натиск от водовземане и физически модификации (4)

Защо това е значим проблем?

промени в хидроложкия режим, морфологични изменения и нарушаване на непрекъснатостта на реките → заплаха за водните организми, намалена възможност за придвижване на водните организми, миграционни бариери, загуба на биоразнообразие

➤ **негативно въздействие върху екологичното състояние**

Как се управляват тези проблеми?

- преразглеждане на издадените разрешителни и отнемането им;
- въвеждането на регулаторна рамка за екологичния отток на реките;
- търсене на механизми за взаимодействие между ползватели и институции за подобряване на водната ефективност;
- оптимизиране използването на вода във всички икономически сектори;
- намаляване загубите на вода във водопреносната мрежа;
- прилагане на екологосъобразни („зелени“) мерки при защитата от наводнения (напр. възстановяване на заливни равнини) ;
- изграждане или реконструкция на рибни проходи

Натиск върху количеството на подземните води

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство, изменение на климата

Източник на натиск:

- водовземане от подземни води за питейно-битови нужди, промишлено водоснабдяване и напояване;
- намалено подхранване на водоносните хоризонти, причинено от засушаване;
- отводняване на открити мини

Защо това е значим проблем?

влошаване на количественото състояние на подземните води и свързаните с тях екосистеми

➔ намаляване на наличните ресурси и нивото на подземните води; недостиг на вода за икономически цели; отрицателно въздействие върху сухоземните екосистеми, подхранвани от подземни води

➤ **негативно въздействие върху количественото състояние на подземните води**

Как се управляват тези проблеми?

- регулиране с разрешителния режим и засилване на контрола;
- ограничаване на водовземането от подземни води чрез подобряване ефективността на използването на водите

Натиск върху количеството на подземните води (2)

Дунавски РБУ:

Към 2020 г. количественото състояние на подземните водни тела в ДРБУ е оценено като добро, като за 7 бр. ПВТ експлоатационният индекс е над 40%. С експлоатационен индекс над 60 % са ПВТ:

- BG1G000000N033, Порови води в Неогена - Софийска котловина
- BG1G0000QAL008, Порови води в Кватернера - Беленско-Свищовска низина

Черноморски РБУ:

Към 2020 г. продължават да са в лошо количествено състояние две подземни водни тела в Черноморски район:

- BG2G000000Q014, Порови води в кватернера на р. Двойница;
- BG2G000000N044, Карстово-порови води в неоген - сармат СИ Добруджа.

Източнобеломорски РБУ:

През 2020 г. всички подземни водни тела на територията на ИБР са в добро количествено състояние. С експлоатационен индекс над 60% (риск по количествено състояние) са 2 подземни водни тела:

- BG3G000000NQ009, Порови води в Неоген - Кватернер - Хасково
- BG3G000000NQ018, Порови води в Неоген - Пазарджик - Пловдивския район

Западнобеломорски РБУ:

Към 2020 г. с експлоатационен индекс над 40 % са две подземни водни тела:

- BG4G000000N011, Порови води в неоген – Струмешница
- BG4G000000N014, Порови води в неоген – Благоевград.

Натиск върху качеството на подземните води

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- промишлени площадки, вкл. от дейности в миналото, рудодобивни дейности и уранодобив;
- складове за пестициди и депа за отпадъци;
- използвани изкуствени и органични торове в селското стопанство и складирането на торови маси в животновъдството;
- използвани препарати за растителна защита в земеделието и горското стопанство;
- емисии на вредни вещества в атмосферата и последващото им отлагане върху почвата

Защо това е значим проблем?

повишени концентрации на замърсители в подземните води → влошаване на състоянието на подземните води, ограничения по отношение на възможностите за използване подземните водни ресурси за консумация от човека, за напояване и за икономическа дейност, отрицателно въздействие върху зависимите от подземни води сухоземни екосистеми

- **негативно въздействие върху химичното състояние на подземните води**

Как се управляват тези проблеми?

- насърчаване на използването на добрите практики в селското стопанство;
- приоритизиране на всички мерки, описани в отговор на замърсяването с биогенни и органични вещества и на химичното замърсяване от селското стопанство в контекста на опазване на подземните води;
- разширяване на зоните за защита на подземните води.

Изменение на климата (наводнения, засушаване)

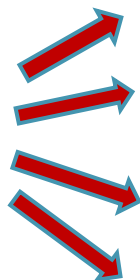
Движещи сили: изменение на климата вследствие на **урбанизация**, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- Емисии на парникови газове;
- Обезлесяване на терени

Защо това е значим проблем?

- намален отток в реките, сезонни промени в оттока и промени в периодите на снеготопене;
- повишени концентрации на замърсители;
- повишени температури на въздуха и водата;
- екстремни събития - наводнения и суши

отрицателен воден баланс във водосборните басейни;
загуба на местообитания и заплаха за водните организми;

повишено въздействие от замърсяването поради повишени температури на водите
заплаха за човешкото здраве/живот, материални щети

Как се управляват тези проблеми?

- **Наводнения:** координация между данните, информацията, резултатите от оценките и мерките в ПУРН и ПУРБ; увеличаване делът на мерките за естествено задържане на водите
- **Засушаване:** намаляване загубите на вода; подобряване на контрола за използваните води; прилагане на добри практики и технологии за спестяване на вода и повторното ѝ използване.

Недостиг на вода

Движещи сили: урбанизация, промишленост, селско стопанство

Източник на натиск:

- климатични изменения - засушаване
- прекомерно, небалансирано ползване на водните ресурси

Защо това е значим проблем?

Дългосрочен системен дисбаланс между разполагаемите ресурси и търсенето на вода

➔ допълнително влошаване на състоянието на водите, въздействие върху ползването на вода

Предложени мерки за справяне с проблема

- подобряване на надежността и ефективността на водоснабдителните системи и намаляване на загубите на вода;
- подобряване на мониторинга на ВиК мрежите;
- повторно използване на пречистени отпадъчни води или дъждовни води;
- подобряване на контрола, въвеждане на цифровизация и автоматизация на процесите на прогнозиране, контрол и управление на водите

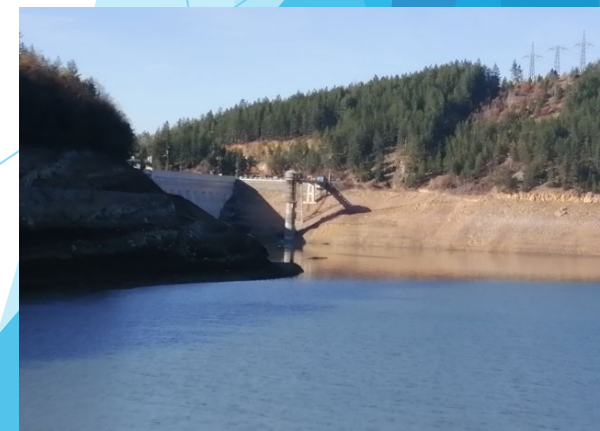
Водната криза с язовир Студена в края на 2019 и началото на 2020г.

Язовир „Студена“ - комплексен и значими язовир в Западнобеломорски район, включен в Приложение №1 на Закона за водите

В края на 2019 г. - въведен режим за питейно-битовото водоснабдяване на гр. Перник През пролетта на 2020 г. с решение на Министерския съвет - осъществено прехвърляне на води от водосбора на язовир „Белмекен“ към язовир „Бели Искър“ (посредством събирателни деривации „Манастирска“ и „Грънчар“) и чрез съоръженията за водоснабдяване на гр. София (на „Софийска вода“ АД) и допълнително изграден аварийен довеждащ водопровод (от резервоар Мало Бучино-нов до град Перник)

Финалният отчет на Национален институт по метеорология и хидрология (НИМХ) за 2020г. показва намаление с 43% на средния приток и 30% на минималния такъв през последните 17 години по отношение на периода 1935-1961. От него може да се направи извода, че се чувства сериозно влияние на климатичните промени върху притока в яз. „Студена“.

Други фактори - необходимост от приоритизиране на ползването на води за различни цели.

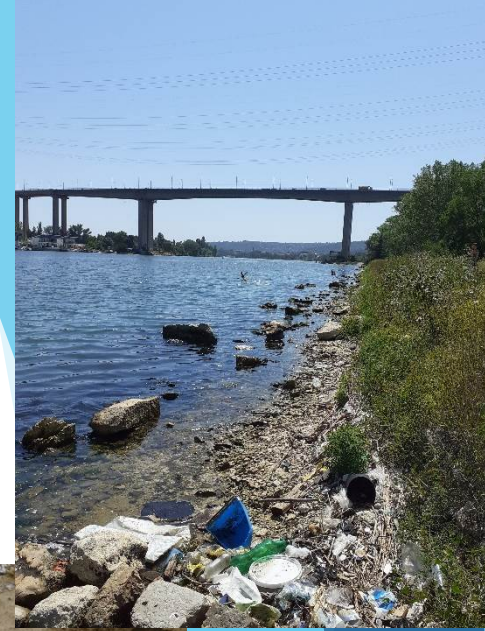
Други проблеми при управлението на водите

Дунавски район за басейново управление:

- **Корабоплаване по река Дунав** - хидроморфологичен натиск (най-често чрез драгиране); източник на замърсяване на водата, чрез случайни изпускания на замърсители от корабите и пристанищата.
- **Транспорт** - натиск върху водните тела главно чрез емисии на азотен оксид, мед и в по-малка степен - на цинк и олово.
- **Въпроси, свързани с Международния басейн на река Дунав**
- **Инвазивни видове**
- **Опазване на есетровите риби**

Черноморски район за басейново управление:

- **Замърсяване с отпадъци** на водните обекти, в т.ч. и на морската среда
- **Ерозия, абразивни и свлачищни процеси**
- **Инвазивни видове**
- **Увреждащи техники за добив на морски биологични видове, свързани с нарушаване на крайбрежните местообитания**
- **Прекомерна експлоатация на морски биологични видове**

Други проблеми при управлението на водите (2)

Източнобеломорски район за басейново управление:

- **Инвазивни видове** - в рамките на ИБРБУ са докладвани 6 инвазивни чужди вида - 4 вида риби и 2 вида безгръбначни, представени от миди *Corbicula fluminea* (азиатска корбикула) и *Dreissena polymorpha* (зеброва мида), която причинява сериозни щети на съоръженията за водоземане във водохранилищата.
- **Транспорт** - ролята на транспортния сектор е най-значителна по отношение на замърсяването с мед и азотен оксид.

Западнобеломорски район за басейново управление:

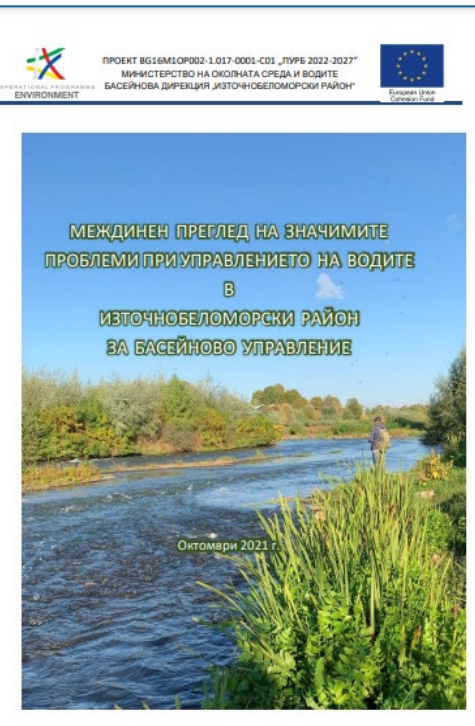
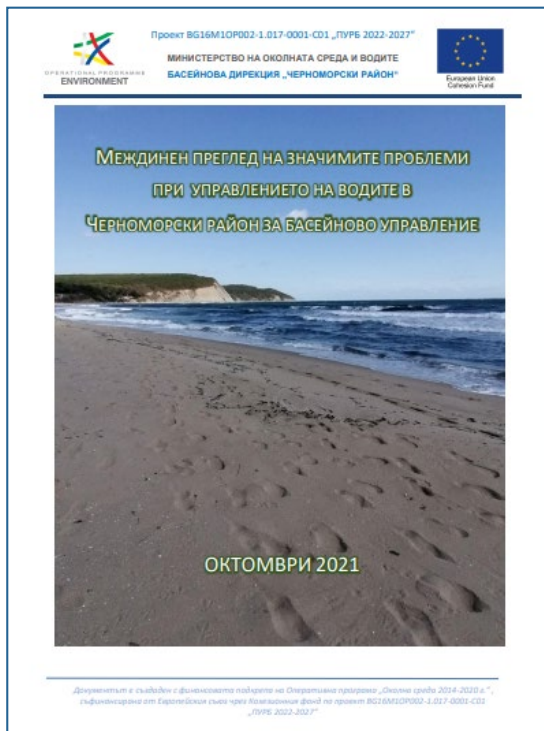
- **Транспорт** - натиск върху водните тела главно чрез емисии на азотен оксид, мед и в по-малка степен - на цинк и олово
- **Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци по бреговете на водните обекти**

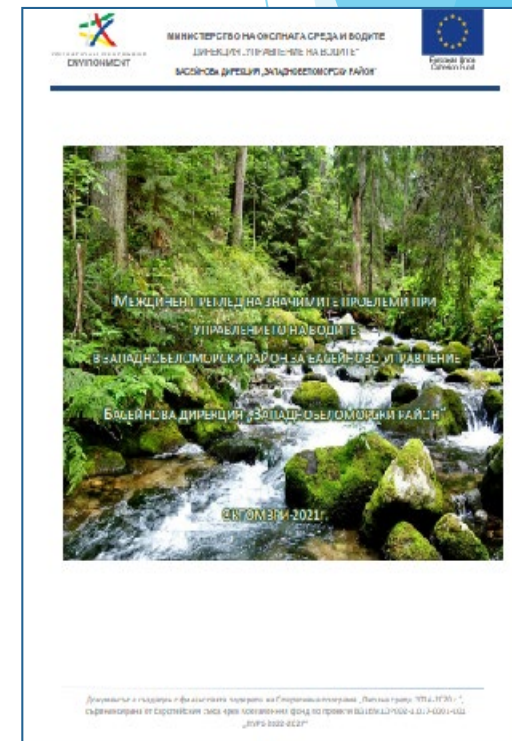
<http://www.bd-dunav.org/content/upravlenie-na-vodite/plan-za-upravlenie-na-rechniia-baseyn/purb-2022-2027-v-dunavski-rayon/znachimi-problemi-pri-upravlenie-na-vodite-2022-2027/>

https://www.bsbd.org/PURB/2022-2027/SWMI_BG_BSBD.pdf

https://earbd.bg/files/File/PURB%20-%202021-%209C%20B5D0B6D0B4D0B8D0BD0B5D0BD_%20BF%D1%80D0B5D0B3D0BBD0B5D0B4_2021/SWMI%20EARBD%20BG_15.10.2021.pdf

<https://wabd.bg/content/wp-content/uploads/2021/10/15102021-MEJDINEN-PREGLED-SWMI-WABD-v-10-BG-TM.pdf>

<https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/konsultacii-s-obstestvenostta-za-purb/>

Период на консултации: от 15 октомври 2021 г. до 18 април 2022 г.

Становища и предложения може да се изпращат на следните адреси:

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

✓ по пощата или в едно гише: 1000 гр. София, бул. „Княгиня Мария Луиза“ № 22

✓ по електронна поща :

purb3@moew.government.bg

RBMPconsultation@moew.government.bg

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ „ДУНАВСКИ РАЙОН“

✓ по пощата или в едно гише: 5800 гр. Плевен, ул.

„Чаталджа“ № 60

✓ по електронна поща: dunavbd@bDDR.org

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ „ЧЕРНОМОРСКИ РАЙОН“

✓ по пощата или на едно гише: 9000 гр. Варна,

ул. „Александър Дякович“ № 33

✓ по електронна поща : bdvarna@bsbd.org

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ „ИЗТОЧНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН“

✓ по пощата или в едно гише: 4000 гр. Пловдив, ул. „Янко

Сакъзов“ № 35

✓ по електронна поща: bd_plovdiv@earbd.bg

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ „ЗАПАДНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН“

✓ по пощата или в едно гише: 2700 гр. Благоевград,

ул. „Димитър Солунски“ № 66

✓ по електронна поща: bdblg@wabd.bg

ИЛИ...

АНКЕТА ОТНОСНО ЗНАЧИМИТЕ ПРОБЛЕМИ ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ВОДИТЕ

@gmail.com (неподелен)

Превключване на профила

1. Моля, изберете район за басейново управление, за който желаете да попълните информация (ако желаете да подагете информация за повече от един район, може да направите това като попълните нова анкета)

- Дунавски район
- Черноморски район
- Източнобеломорски район
- Западнобеломорски район

2. Запознати ли сте с процеса на управление на водите в България?

- Да
- Не
- До известна степен

3. Запознати ли сте с публикувания Междинен преглед на значимите проблеми при управлението на водите в района за басейново управление?

<https://forms.gle/4WMfEergukz3kRkNA>

<https://www.moew.government.bg/bg/vodi/planove-za-upravlenie/konsultacii-s-obstestvenostta-za-purb/>

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
КОХЕЗИОНЕН ФОНД

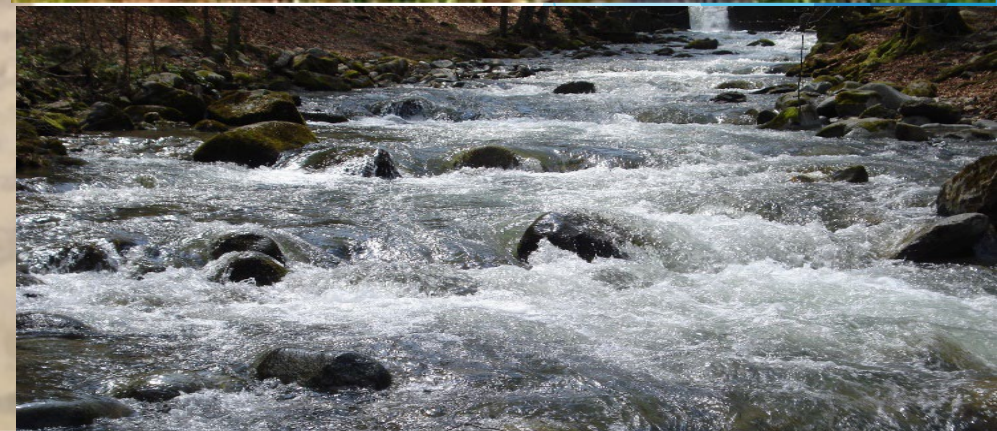
Проект BG16M1OP002-1.017-0001-C01: „ПУРБ 2022-2027“

Национална програма
ОКОЛНА СРЕДА

Бенефициент: Дирекция „Управление на водите“ към Министерство на околната среда и водите в партньорство с Басейновите дирекции за управление на водите

Благодаря за вниманието!

THE WORLD BANK